

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 49/04-41

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Eduarda Bárányu a zo sudcov Juraja Babjaka a Ľubomíra Dobríka vo veci sťažnosti Ing. A. B., bytom B., zastúpeného advokátkou Mgr. M. L., Advokátska kancelária B. & P., B., pre namietané porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 21/92 na neverejnom zasadnutí 17. júna 2004 takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 21/92 p o r u š i l základné právo Ing. A. B. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a v čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, ako aj jeho právo na prerokovanie veci súdom v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a jeho základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Ing. A. B. p r i z n á v a primerané finančné zadostučinenie v sume 80 000 Sk (slovom osemdesiatisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Bratislava III p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Bratislava III j e p o v i n n ý zaplatiť náhradu trov konania Ing. A. B. v sume 9 074 Sk (slovom deväťtisíc sedemdesiatštyri slovenských korún) jeho právnej zástupkyňi advokátke Mgr. M. L., Advokátska kancelária B. & P., B., do pätnástich dní od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Sťažnosti Ing. A. B. vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 18. februára 2004 č. k. III. ÚS 49/04-17 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na konanie sťažnosť Ing. A. B., bytom B. (ďalej aj „sťažovateľ“) z 23. januára 2004, ktorou prostredníctvom splnomocnenej právnej zástupkyne - advokátky Mgr. M. L., Advokátska kancelária B. & P., B., namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), porušenie práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), ako aj porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, všetko postupom Okresného súdu Bratislava III (v čase podania žaloby Obvodný súd Bratislava 3, ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 21/92.

Vo svojej sťažnosti sťažovateľ uviedol, že 20. marca 1992 podal na okresnom súde návrh na určenie neplatnosti okamžitého zrušenia pracovného pomeru proti svojmu zamestnávateľovi – AB Kozmetika, š. p. (ďalej aj „odporca“). Listom zo 16. apríla 1992

(doručeným 17. apríla 1992) podal odporca vyjadrenie k sťažovateľovmu návrhu. Prvé pojednávanie vo veci vytýčené okresným súdom na 24. jún 1992 sa neuskutočnilo z dôvodu neprítomnosti prísediaceho. Druhé pojednávanie sa uskutočnilo 10. júla 1992 a bolo odročené na 26. august 1992. Pojednávanie konané 26. augusta bolo odročené na 16. september 1992. Pojednávania konané 16. septembra, 25. septembra a 23. októbra 1992 boli odročené z dôvodu opätovnej neprítomnosti svedka, na vypočutí ktorého predsedníčka senátu trvala. Sťažovateľ podal osobne 1. októbra 1992 na okresnom súde sťažnosť na „predlžovanie súdneho sporu“ v predmetnej veci. Predseda okresného súdu odpovedal na sťažnosť listom zo 7. októbra 1992, v ktorom konštatuje, že v konaní nezistil žiadne subjektívne prietahy. Okresný súd rozsudkom vyneseným na pojednávaní 25. novembra 1992 určil, že okamžité zrušenie pracovného pomeru zo strany odporcu bolo neplatné. Odporca podal proti tomuto rozsudku odvolanie, ktoré bolo okresnému súdu doručené 28. januára 1993. Dôvody odvolania proti rozsudku odporcu doplnil podaním zo 4. februára 1993. Mestský súd v Bratislave ako odvolací súd (ďalej len „odvolací súd“) vydal 31. marca 1993 uznesenie, ktorým zrušil rozsudok okresného súdu z 25. novembra 1992 a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Toto uznesenie bolo okresnému súdu doručené 9. júna 1993. Listom zo 16. júna 1993 okresný súd vyzval sťažovateľa, aby označil všetky dôkazy na preukázanie jeho tvrdení, ktoré navrhuje v konaní vykonať. Sťažovateľ reagoval na výzvu okresného súdu listom z 30. júna 1993, v ktorom podal svoje „vyjadrenie, vrátane doplnenia dôkazov“. Sťažovateľ podal listom z 24. februára 1995 okresnému súdu ďalšie vyjadrenie v predmetnej veci. Zákonná sudkyňa po vrátení veci okresnému súdu vytýčila pojednávanie na 2. máj 1995, ktoré bolo odročené na 30. máj 1995. Pojednávanie vytýčené na 30. máj 1995 sa nekonalo. Ďalšie pojednávanie vytýčené na 18. október 1995 bolo odročené pre neúčast' odporcu a pojednávanie 16. novembra 1995 bolo odročené na neurčito. Nasledujúce pojednávanie z 11. júna 1996 bolo odročené na neurčito z dôvodu neprítomnosti zákonného sudcu a členov senátu. Pojednávanie konané 24. septembra 1996 bolo po konštatovaní, že právni zástupcovia účastníkov návrhy na dokazovanie neprednášajú a zotrvávajú na prednesených návrhoch, odročené na neurčito. Okresný súd listom z 27. septembra 1997 vyzval sťažovateľa, aby mu oznámil, či na podanom návrhu trvá. Sťažovateľ listom doručeným 12. októbra 1999 okresnému súdu oznámil, že na podanom návrhu trvá v celom rozsahu. Pojednávanie vytýčené na 21. marec 2001 bolo

z dôvodu neprítomnosti odporcu a nekompletnosti senátu odročené. Pojednávanie vytýčené na 14. máj 2001 bolo odročené na 11. jún 2001. Na zatiaľ poslednom pojednávaní, ktoré sa uskutočnilo 11. júna 2001, bol účastníkom konania ponechaný priestor na uzavretie mimosúdnej dohody. K uzavretiu mimosúdnej dohody však medzi účastníkmi konania nedošlo. Okresnému súdu túto skutočnosť oznámil právny zástupca odporcu listom z 30. júna 2001.

Predmetná vec nebola do dnešného dňa právoplatne skončená, pričom od júla 2001 okresný súd vo veci nekoná vôbec. Celé súdne konanie od podania návrhu na začatie konania v marci 1992 trvá 12 rokov.

Od júna 1993, keď odvolací súd vrátil vec okresnému súdu na ďalšie konanie, do roku 2001, bolo v predmetnej právnej veci zákonnými sudcami vytýčených sedem pojednávaní. Päť pojednávaní „sa uskutočnilo resp. neuskutočnilo“ v priebehu rokov 1995 a 1996. Od septembra 1996 do marca roku 2001, teda v rozmedzí takmer piatich rokov, okresný súd nevytýčil vo veci žiadne pojednávanie. V roku 2001 boli vytýčené dve pojednávania. Od 2. júla 2001, keď bolo okresnému súdu doručené oznámenie právneho zástupcu odporcu o neuzavretí mimosúdnej dohody, až do dnešného dňa, neurobil okresný súd vo veci žiadne procesné úkony a vo veci nekoná.

V ďalšom texte svojej sťažnosti následne po popísaní spôsobu, akým v konaní postupoval okresný súd, sťažovateľ poukázal na ustálenú judikatúru ústavného súdu a v súlade s ňou sa vyjadril aj k ďalším dvom kritériám, ktoré pri namietaní porušenia práv podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavný súd zohľadňuje, teda k právnej a faktickej zložitosti veci a správaniu účastníkov konania.

Predmetný pracovnoprávny spor nie je podľa sťažovateľovho názoru vecou takou zložitou ani po právnej stránke, ani po stránke faktickej, aby zbavoval súd zodpovednosti za pretrvávanie právnej neistoty sťažovateľa v konaní.

Sťažovateľ poskytoval po celú dobu súdneho konania okresnému súdu maximálnu súčinnosť v predmetnej veci. O jeho záujme o čo najrýchlejšie vyriešenie sporu svedčia

podľa neho aj jeho mnohé podania adresované okresnému súdu, a to buď z vlastnej iniciatívy, alebo na základe výzvy okresného súdu, a tiež jeho účasť na všetkých vytýčených pojednávaniach. Sťažovateľ sa v priebehu súdneho sporu dvakrát obrátil na orgány štátnej správy súdov so sťažnosťami na prieťahy v konaní. Odporca tiež podľa neho prejavoval súčinnosť v predmetnom konaní. S ohľadom na uvedené správanie sťažovateľa a odporcu podľa jeho názoru nemalo podstatný vplyv na prieťahy v predmetnom konaní.

Na základe uvedených skutočností sťažovateľ vo svojej sťažnosti navrhol, aby ústavný súd v predmetnej veci nálezom rozhodol, že právo sťažovateľa na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, jeho právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru boli okresným súdom porušené, ďalej navrhol, aby ústavný súd okresnému súdu v predmetnej veci prikázal konať bez zbytočných prieťahov, priznal sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie vo výške 500 000 Sk, ktoré by bol okresný súd povinný sťažovateľovi vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti nález, a súčasne zaviazal okresný súd na úhradu sťažovateľových trov konania na účet jeho advokátky do troch dní od právoplatnosti nález.

V sťažnosti zdôvodnil požadované finančné zadosťučinenie tak, že je vystavený objektívnemu stavu právnej neistoty vo vzťahu k existencii svojho pracovného pomeru a nárokom z neho vyplývajúcim, keďže aj ďalšie konanie vedené na okresnom súde sp. zn. 14 C 134/95, v ktorom si sťažovateľ uplatnil svoje právo na náhradu mzdy, bolo uznesením okresného súdu z 12. júna 1995 prerušené. Okresný súd časovo neprimeranými a neodôvodnenými postupmi, ako aj svojím nekonaním podľa neho výrazným spôsobom zasiahol do dôstojnosti a súkromného života sťažovateľa.

Sťažovateľ prostredníctvom svojej právnej zástupkyne podaním z 25. marca 2004 oznámil ústavnému súdu, že súhlasí s upustením od verejného ústneho pojednávania v predmetnej veci. Právna zástupkyňa zároveň vyčíslila požadovanú výšku uplatnenej náhrady trov sťažovateľa v konaní pred ústavným súdom na 18 426 Sk.

Predseda okresného súdu predložil ústavnému súdu spis týkajúci sa posudzovaného konania v prílohe listu sp. zn. Spr. 3166/04 z 15. apríla 2004, v ktorom poukázal na zaťaženosť vo veci konajúcej sudkyne, ktorá „*pracuje v súdnom oddelení s 376 nevybavenými vecami*“ pripúšťiac na druhej strane, že v posudzovanom konaní „*ide o pracovnú vec, ktorá má byť vybavovaná v osobitnej rýchlosti, 12 rokov trvajúce jej vybavovanie je, samozrejme, značne neprimeraná doba*“.

Okresný súd v uvedenom liste taktiež oznámil, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti.

Na základe uvedených skutočností ústavný súd upustil so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom súdneho spisu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. Senát ústavného súdu preto sťažnosť prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov, ich zástupcov a verejnosti len na základe písomne predložených vyjadrení účastníkov a obsahu dotknutého spisu.

II.

Z obsahu sťažnosti a z k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania v predmetnej veci.

Dňa 20. marca 1992 doručil sťažovateľ okresnému súdu žalobu „*o neplatnosť okamžitého zrušenia pracovného pomeru*“ z 19. marca 1992, proti odporcovi – AB Kozmetika, š. p., Bratislava.

Pokynom z 1. apríla 1992 nechala predsedníčka senátu zaslať kópiu žaloby odporcovi na vyjadrenie. Právny zástupca odporcu sa vyjadril podaním zo 16. apríla 1992, doručeným 17. apríla 1992. V prílohe svojho ďalšieho podania z 23. apríla 1992 zaslal okresnému súdu vyžiadané podklady. Pokynom z 8. júna 1992 predsedníčka senátu vytýčila termín pojednávania na 24. jún 1992 a nechala naň predvolať účastníkov konania.

Okresný súd 24. júna 1992 odročil pojednávanie na 10. júl 1992 (pre nekompletnosť senátu). Pojednávanie konané 10. júla 1992 bolo po vypočutí sťažovateľa, ako aj oboch právnych zástupcov účastníkov konania odročené na 26. august 1992. Pojednávanie konané 26. augusta 1992 okresný súd odročil po vypočutí sťažovateľa, svedka, ako aj oboch právnych zástupcov na 16. september 1992. Pojednávanie konané 16. septembra 1992 bolo uznesením okresného súdu odročené na 25. september 1992 (pre neúčasť právneho zástupcu odporcu aj svedka, ktorí svoju neúčasť ospravedlnili).

Pojednávanie konané 25. septembra 1992 okresný súd odročil na 23. október 1992 z dôvodu neúčasti účastníkov konania a ich právnych zástupcov, ktorí svoju neúčasť ospravedlnili. Listom z 25. septembra 1992 svedok ospravedlnil svoju neúčasť na pojednávaní z dôvodu neodkladného obchodného rokovania v zahraničí. Pojednávanie 23. októbra 1992, na ktoré sa nedostavil svedok ani právna zástupkyňa sťažovateľa a sťažovateľ, bolo uznesením okresného súdu odročené na neurčito. Pokynom predsedníčky senátu z 26. októbra 1992 bol nariadený termín pojednávania na 25. november 1992.

Okresný súd na pojednávaní 25. novembra 1992 po vypočutí predvolaného svedka, ako aj právnych zástupcov účastníkov konania vyhlásil rozsudok č. k. 8 C 21/92-45, ktorým určil, že okamžité zrušenie pracovného pomeru je neplatné a súčasne zaviazal odporcu zaplatiť sťažovateľovi trovy právneho zastúpenia.

Sťažovateľ podal 28. januára 1993 prostredníctvom novozvoleného právneho zástupcu v predmetnom konaní proti rozsudku odvolanie. Odôvodnenie odvolania doplnil právny zástupca odporcu podaním zo 4. februára 1993 doručeným okresnému súdu 9. februára 1993.

Okresný súd predložil spisový materiál odvolaciemu súdu 4. marca 1993. Odvolací súd rozsudok prvostupňového súdu uznesením č. k. 8 C 55/93-63 z 31. marca 1993 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Spisový materiál v predmetnej veci bol okresnému súdu doručený 9. júna 1993.

Pokynom z 15. júna 1993 uložila predsedníčka senátu doručiť uznesenie odvolacieho súdu č. k. 8 C 55/93-63 z 31. marca 1993 právnym zástupcom účastníkov konania a súčasne ich vyzvať, aby v lehote 14 dní označili okresnému súdu všetky dôkazy, ktoré navrhujú v konaní vykonať. Právny zástupca odporcu zásielku neprevzal, preto ju okresný súd 22. júna 1993 zaslal odporcovi spolu s výzvou, či ho v konaní i naďalej zastupuje JUDr. P. Ž.

Odporca na výzvu okresného súdu z 22. júna 1993 odpovedal vo svojom liste z 24. júna 1993 v tom zmysle, že ho zastupuje JUDr. P. Ž. Okresný súd ho následne na základe pokynu predsedníčky senátu z 13. júla 1993 vyzval, aby oznámil adresu svojho právneho zástupcu v lehote 10 dní.

Sťažovateľ sa podaním z 30. júna 1993 doručeným okresnému súdu 2. júla 1993 prostredníctvom svojho právneho zástupcu vyjadril k veci a ďalšiemu postupu konania. Právny zástupca odporcu splnil výzvu okresného súdu z 15. júna 1993 vo svojom podaní z 22. júla 1993, doručenom okresnému súdu 26. júla 1993.

Na základe pokynu predsedníčky senátu z 20. septembra 1993 sa okresný súd obrátil výzvou na Ministerstvo pre správu a privatizáciu národného majetku Slovenskej republiky (ďalej aj „MSaPNM SR“), ako aj na Ministerstvo poľnohospodárstva a výživy Slovenskej republiky (ďalej aj „MP SR“), za účelom poskytnutia informácií potrebných pre doplnenie dokazovania v zmysle záverov odvolacieho súdu. Odpoveď MSaPNM SR bola okresnému súdu doručená 30. septembra 1993 a odpoveď MP SR bola doručená 5. októbra 1993. Okresný súd dospel k záveru, že MP SR riadne neodpovedalo na jeho výzvu, preto na základe pokynu predsedníčky senátu z 13. januára 1994 opätovne vyzval MP SR k poskytnutiu žiadaného stanoviska a zároveň k vyjadreniu k stanovisku MSaPNM SR v uvedenej veci. Na základe pokynu predsedníčky senátu zo 16. marca 1994 okresný súd následne urgoval MP SR na splnenie jeho výzvy.

MP SR na urgenciu okresného súdu reagovalo listom zo 6. apríla 1994 (doručeným 8. apríla 1994). Podľa úradného záznamu spísaného 14. apríla 1994 oznámil pracovník MP SR v tento deň okresnému súdu telefonicky, že zabezpečí doplnenie vyjadrenia MP SR

v zmysle požiadaviek okresnému súdu. Na základe pokynu predsedníčky senátu z 19. mája 1994 urgoval okresný súd vyjadrenie MP SR, ktoré v prílohe listu z 28. júna 1994 (doručeného 30. júna 1994) opätovne zaslalo okresnému súdu svoje vyjadrenie v predmetnej veci zo 6. apríla 1994. Okresný súd 10. augusta 1994 vyzval MP SR na doplnenie stanoviska v predmetnej veci a následne urgoval splnenie svojej výzvy na základe pokynu predsedníčky senátu z 3. novembra 1994, už pod hrozbou uloženia poriadkovej pokuty. MP SR podalo svoje vyjadrenie listom z 3. decembra 1994 doručeným okresnému súdu 6. decembra 1994.

Právna zástupkyňa sťažovateľa listom z 24. februára 1995 doručeným okresnému súdu 3. marca 1995 podala v nadväznosti na stanoviská spomínaných ministerstiev, ako aj s ohľadom na značný časový odstup od pojednávania vo veci vyjadrenie.

Pokynom z 27. marca 1995 nariadila predsedníčka senátu pojednávanie na 2. máj 1995 a uložila predvolať naň právnych zástupcov a účastníkov konania. Pojednávanie konané 2. mája 1995 okresný súd uznesením odročil na 30. máj 1995 pre nekompletnosť senátu.

Právny zástupca odporcu listom zo 16. mája 1995 podal návrh na doplnenie dokazovania.

Podľa úradného záznamu z 30. mája 1995 bolo právnym zástupcom účastníkov konania oznámené, že pojednávanie sa nebude konať pre práceneschopnosť predsedníčky senátu. Pokynom z 13. septembra 1995 bol ďalší termín pojednávania nariadený na 18. október 1995. Predvolanie sa však nepodarilo doručiť právnemu zástupcovi odporcu.

Pojednávanie konané 18. októbra 1995, na ktoré sa nedostavil právny zástupca odporcu, bolo uznesením okresného súdu odročené na 16. november 1995 a predsedníčka senátu vydala v ten istý deň pokyn predvolať ho na nariadené pojednávanie.

Okresný súd 16. novembra 1995 pojednávanie uznesením odročil na neurčito za účelom vyžiadania originálu listiny (vyjadrenia MSaPNM SR z 29. januára 1992) a zváženia ďalšieho postupu v dokazovaní. Predmetné vyjadrenie bolo vyžiadané na základe

pokynu predsedníčky senátu z 24. januára 1996. MSaPNM SR odpovedalo na výzvu okresného súdu listom z 19. februára 1996 doručeným 23. februára 1996.

Predsedníčka senátu pokynom zo 17. apríla 1996 nariadila termín pojednávania na 11. jún 1996. Pojednávanie však bolo z dôvodu neprítomnosti členov senátu odročené na neurčito. Pokynom predsedníčky senátu z 19. júna 1996 bol nariadený termín pojednávania na 24. september 1996. Pojednávanie bolo odročené na neurčito pre neprítomnosť členov senátu.

Podľa úradného záznamu zo 16. augusta 1999 spis v predmetnej veci prevzala nová zákonná sudkyňa. Na základe jej pokynu zo 17. septembra 1999 bol sťažovateľ vyzvaný, aby okresnému súdu oznámil v lehote 10 dní, či trvá na podanom návrhu a v prípade ak áno, aby mu súčasne oznámil, kto je jeho právnym zástupcom vrátane jeho adresy. Sťažovateľ okresnému súdu odpovedal listom z 10. októbra 1999 doručeným 12. októbra 1999.

Pokynom z 5. novembra 1999 nechala zákonná sudkyňa vyžiadať výpis z obchodného registra odporcu, ktorý jej bol predložený 18. decembra 1995.

Pokynom z 31. januára 2000 nechala zákonná sudkyňa zaslať výzvu Fondu národného majetku Slovenskej republiky, aby oznámil, či je právnym nástupcom odporcu, resp. kto sa stal jeho právnym nástupcom, včítane zaslania zakladateľskej listiny aj so zápisom o odovzdaní a prevzatí vecí zahrnutých do privatizovaného majetku odporcu v lehote 15 dní.

Fond národného majetku Slovenskej republiky odpovedal na výzvu listom z 18. februára 2000 doručeným okresnému súdu 23. februára 2000, v ktorom oznámil právneho nástupcu odporcu: Prvá kozmetická, a. s., so sídlom Bratislava (ďalej len „právny nástupca odporcu“).

Pokynom zo 7. júla 2000 zákonná sudkyňa uložila vyžiadať výpis z obchodného registra týkajúci sa právneho nástupcu odporcu (výpis zo 14. júla 2000 bez pečiatky doručenia bol v spise priložený).

Okresný súd 14. februára 2001 nariadil v predmetnej veci termín pojednávania na 21. marec 2001. Pojednávanie bolo uznesením odročené na 14. máj 2001 pre nekompletnosť senátu, tento termín bol na základe pokynu zákonnej sudkyne z 27. apríla 2001 zrušený z dôvodu jej neprítomnosti a súčasne bol nariadený nový termín pojednávania na 11. jún 2001.

Pojednávanie konané 11. júna 2001 bolo uznesením okresného súdu odročené na neurčito za účelom poskytnutia časového priestoru na uzatvorenie mimosúdnej dohody medzi účastníkmi konania. Právny zástupca odporcu listom z 30. júna 2001 okresnému súdu oznámil, že k uzavretiu mimosúdnej dohody nedošlo, a požiadal o pokračovanie v konaní a rozhodnutie veci. Uvedený list bol okresnému súdu doručený 2. júla 2001.

Zákonná sudkyňa pokynom zo 16. februára 2004 nariadila vo veci termín pojednávania na 5. apríl 2004 a nechala naň predvolať účastníkov konania.

V spisovom materiáli sa ďalej nachádzal internetový výpis z obchodného registra Slovenskej republiky na spoločnosť AB Kozmetika, a. s., Bratislava.

JUDr. P. P., advokát listom z 1. apríla 2004 okresnému súdu oznámil, že na odporcu bol vyhlásený konkurz uznesením Krajského súdu Bratislava (ďalej len „krajský súd“) č. k. 9 K 1/2003-58 z 26. februára 2003 a on bol ustanovený za správcu konkurznej podstaty.

Pojednávanie 5. apríla 2004 okresný súd odročil na neurčito za účelom zaobstarania si uznesenia krajského súdu č. k. 9 K 1/2003-58 z 26. februára 2003, ktoré bolo následne aj na základe pokynu vo veci konajúceho sudcu zo 6. apríla 2004 vyžiadané súčasne so žiadosťou o informáciu v akom štádiu sa konkurzné konanie nachádza.

III.

1. Podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov (...).

Podľa ustanovenia čl. 38 ods. 2 prvej vety listiny každý má právo, aby jeho vec bola prerokovaná (...) bez zbytočných priet'ahov (...).

Podľa ustanovenia čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola (...) v primeranej lehote prejednaná (...) súdom (...).

Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, ako to vyplýva z ustálenej judikatúry ústavného súdu, je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdneho orgánu, pričom k naplneniu tohto práva dochádza v zásade až právoplatným súdnym rozhodnutím. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. Preto na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy, ako aj čl. 38 ods. 2 prvej vety listiny nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (III. ÚS 173/03). Ústavný súd pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“ a „práva na prejednanie veci v primeranej lehote“ podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (vychádzajúc z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva) taktiež vyslovil, že v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98).

Otázku existencie zbytočných priet'ahov v konaní a tým aj porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy, ako aj čl. 38 ods. 2 prvej vety listiny a práva na prejednanie veci v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru skúma ústavný súd vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu podľa právnej a faktickej zložitosti veci, podľa správania účastníka konania a spôsobu, akým v konaní postupoval súd (napr. I. ÚS 3/02, II. ÚS 813/00, III. ÚS 144/03).

Jurisdikcia ústavného súdu („rationae temporis“) sa vzťahuje na obdobie po 15. februári 1993. Ústavný súd preto posudzoval označené konanie (najmä pokiaľ ide o správanie účastníkov konania a spôsob, akým v konaní postupoval súd) v období po 15. februári 1993. V rámci posúdenia základnej otázky – či sa vec sťažovateľa prerokovala na okresnom súde bez zbytočných priet'ahov – však vychádzajúc zo svojej stabilnej judikatúry, prihliadal aj na deň začatia konania na okresnom súde a dobu, ktorá v konaní uplynula do 15. februára 1993 (III. ÚS 18/00, III. ÚS 174/02).

A) Predmetom posudzovaného konania pred okresným súdom je žaloba o určenie neplatnosti rozviazania pracovného pomeru jeho okamžitým zrušením k 19. februáru 1992, podľa § 53 ods. 1 písm. b) Zákonníka práce (v tom čase platného zákona č. 65/1965 Zb. Zákonník práce v znení neskorších predpisov). Sťažovateľ sa žalobou podanou 20. marca 1992 domáhal, aby okresný súd rozhodol o neplatnosti okamžitého zrušenia pracovného pomeru uskutočneného odporcom - AB Kozmetikou, š. p., Bratislava. Právnu úpravu platnú v rozhodnom čase a k nej sa viažucu judikatúru týkajúcu sa predmetu posudzovaného konania možno hodnotiť ako ustálenú. Ani obsah na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu nesvedčí o tom, že by sa v priebehu konania vyskytli otázky skutkovej alebo právnej povahy odôvodňujúce záver o osobitnej skutkovej alebo právnej zložitosti veci.

Z tohto pohľadu sa javí doba trvania posudzovaného konania pred okresným súdom (približne dvanásť rokov) ako zjavne neprimeraná (prihliadajúc navyše k predmetu konania, ktorým je spor o trvanie pracovného pomeru, u ktorého sa právna neistota účastníka konania týka spravidla zásadných otázok zabezpečovania jeho životných potrieb – pozri napr. II. ÚS 52/99, II. ÚS 813/00, II. ÚS 32/02). Uvedenú skutočnosť pripúšťa aj predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení k sťažnosti sťažovateľa.

B) Zo správania sťažovateľa pritom nemožno vyvodiť záver, že svojím konaním spôsobil alebo prispel k vzniku zbytočných prietáhov v posudzovanom súdnom konaní. Ústavný súd nezistil žiadnu závažnú skutočnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky z akých dôvodov došlo k neprimeranej dobe prerokovania predmetnej veci.

C) Pokiaľ ide o tretie hodnotiace kritérium, uplatnením ktorého ústavný súd zisťuje, či došlo k porušeniu základného práva účastníka konania na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietáhov, resp. k porušeniu jeho práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (t. j. pokiaľ ide o postup samotného súdu konajúceho vo veci) konštatuje ústavný súd existenciu viacerých období nečinnosti, ktoré mali výrazný vplyv na doterajšiu dĺžku konania.

Ide o obdobie od 24. septembra 1996, keď bolo odročené pojednávanie vo veci pre neprítomnosť členov senátu, do 17. septembra 1999, keď okresný súd vyzval sťažovateľa na vyjadrenie sa k veci (približne tri roky), o obdobie od 23. februára 2000, keď bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie Fondu národného majetku Slovenskej republiky ohľadne právneho nástupcu odporcu, do 7. júla 2000, keď predsedníčka senátu uložila súdnej kancelárii vyžiadať výpis z obchodného registra týkajúci sa právneho nástupcu odporcu (približne štyri a pol mesiaca), o obdobie od doručenia výpisu z obchodného registra okresnému súdu v júli 2000 do nariadenia pojednávania vo veci predsedníčkou senátu 14. februára 2001 (viac ako šesť mesiacov), ako aj o obdobie od doručenia podania právneho zástupcu odporcu okresnému súdu (ktorým požiadal o pokračovanie v konaní a rozhodnutie veci vzhľadom na nedosiahnutie mimosúdnej dohody účastníkmi konania) dňa 2. júla 2001 do vyhlásenia konkurzu na majetok právneho nástupcu odporcu (uznesením krajského súdu č. k. 9 K 1/2003-58) dňa 26. februára 2003, na základe ktorého došlo podľa § 14 ods. 1 písm. d) zákona č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní v znení neskorších predpisov k prerušeniu posudzovaného konania (viac ako rok a sedem a pol mesiaca).

Nečinnosť okresného súdu v označených obdobiach (spolu približne päť a pol roka), bez toho, aby jeho postupu bránila zákonná prekážka, je potrebné považovať za zbytočné prietahy v konaní v zmysle čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy a čl. 38 ods. 2 prvej vety listiny, ako aj v zmysle čl. 6 ods. 1 dohovoru.

V období od 20. septembra 1993 do 6. decembra 1994 sa okresný súd opakovane obracal na MSaPNM SR a MP SR výzvami na vyjadrenie sa k niektorým okolnostiam, ktorých objasnenie malo podľa názoru odvolacieho súdu (vyjadreného v rozhodnutí o odvolaní z 31. marca 1993) význam pre meritórne rozhodnutie. Spôsob a rozsah, akým uvedené ústredné orgány štátnej správy reagovali na výzvy okresného súdu (najmä pokiaľ ide o MP SR), nebol uspokojivý, čo vyvolalo potrebu opakovane vyzývať tento štátny orgán na doplnenie jeho vyjadrenia. Jeho nedostatočná súčinnosť si navyše vyžiadala urgencie zo strany okresného súdu, ktorý aj napriek uvedeným skutočnostiam k hrozbe uloženia poriadkovej pokuty pristúpil až 3. novembra 1994, t. j. po viac ako rok trvajúcej „korešpondencii“ s MP SR. Postup okresného súdu v uvedenej veci v období

od 20. septembra 1993 do 3. novembra 1994 nesmeroval teda efektívne a účinne k odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania, pretože okresný súd nevyužil dostatočne razantne svoje procesné oprávnenia (§ 53 Občianskeho súdneho poriadku) na zabezpečenie plynulého postupu v posudzovanom súdnom konaní.

Za neefektívnu považoval ústavný súd aj organizáciu procesného postupu okresného súdu týkajúceho sa prípravy a priebehu pojednávaní v rokoch 1995, 1996 a v prvej polovici roka 2001. Zo šiestich pojednávaní nariadených v rokoch 1995 a 1996 vykonával okresný súd dokazovanie len na jedinom (na pojednávaní konanom 16. novembra 1995). Pojednávania nariadené na zostávajúce termíny boli odročené z rôznych dôvodov, vrátane neprítomnosti členov senátu (pojednávania vytýčené na 2. máj 1995, na 11. jún 1996 a na 24. september 1996). Z obdobných dôvodov boli odročené pojednávania vytýčené na 21. marec 2001 a na 14. máj 2001. Okresný súd tak od roku 1995 prvýkrát reálne pojednával vo veci až 11. júna 2001.

S ohľadom na vyššie uvedené obdobia nečinnosti alebo neefektívneho procesného postupu nemožno dobu predmetného konania vedeného na okresnom súde považovať z hľadiska požiadaviek čl. 6 ods. 1 dohovoru za primeranú a ani za ústavne akceptovateľnú vo vzťahu k základnému právu na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov v zmysle čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy a čl. 38 ods. 2 prvej vety listiny. Ústavný súd preto dospel k záveru, že uvedené práva sťažovateľa boli porušené (bod 1 výroku nálezu).

2. Sťažovateľ vo svojej sťažnosti namietal, že označeným postupom okresného súdu v konaní sp. zn. 8 C 21/92 došlo aj k porušeniu jeho základného práva na súdnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy, podľa ktorého sa môže každý domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Citovaný čl. 46 ods. 1 ústavy je primárnou ústavnou bázou pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany, a tým aj „bránou“ do ústavnej úpravy jednotlivých aspektov práva na súdnu a inú

právnú ochranu, zakotvených v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy normujúcich rámeč, v ktorom je možné domáhať sa jeho rešpektovania (mutatis mutandis I. ÚS 22/03).

Ústavný súd už v rámci svojej judikatúry vyslovil, že k porušeniu práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy by došlo vtedy, ak by komukoľvek bola odmietnutá možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde, ak by súd odmietol konať a rozhodovať o podanom návrhu (žalobe) fyzickej alebo právnickej osoby (I. ÚS 35/98, II. ÚS 8/01). Spôsobenie zbytočných prietáhov v konaní súdom môže založiť porušenie základného práva účastníka súdneho konania na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov v zmysle čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy a čl. 38 ods. 2 prvej vety listiny, ale neznamená spravidla odmietnutie spravodlivosti majúce za následok porušenie základného práva upraveného v čl. 46 ods. 1 ústavy (II. ÚS 8/01).

K porušeniu tohto základného práva zbytočnými prietáhmi v súdnom konaní by však mohlo dôjsť v prípade, ak by postup všeobecného súdu v takomto konaní v dôsledku zbytočných prietáhov viedol v konečnom dôsledku k zmareniu možnosti poskytnúť efektívnu a účinnú ochranu tým právam účastníka konania, ochrany ktorých sa domáha.

Sťažovateľ sa domáhal na okresnom súde ochrany svojho práva, aby jeho pracovný pomer nebol ukončený bez zákonných dôvodov (uvedených v Zákonníku práce) už v roku 1992, pričom jeho vec nebola dosiaľ právoplatne ukončená.

Vzhľadom na predmet konania okresného súdu (namietaná neplatnosť okamžitého zrušenia pracovného pomeru sťažovateľa) doba tohto konania dosahujúca 12 rokov zasahuje samotnú podstatu a účel práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy, pretože poskytnutie reálnej súdnej ochrany účastníkovi konania nevyhnutne predpokladá jej poskytnutie v rozumnom čase zodpovedajúcom povahe práv, ktoré sú predmetom konania, a reálnym okolnostiam prejednávanej veci. Ústavný súd preto dospel k záveru, že v danom prípade došlo aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (bod 1 výroku nálezu).

3. Podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Sťažovateľ sa prostredníctvom právnej zástupkyne v konaní pred ústavným súdom domáhal výroku rozhodnutia, ktorým by ústavný súd okresnému súdu v predmetnej veci prikázal konať bez zbytočných prieťahov.

V čase rozhodovania ústavného súdu o namietanom porušení práv sťažovateľa bolo konanie vedené okresným súdom pod sp. zn. 8 C 21/92 prerušené v dôsledku prebiehajúceho konkurzného konania, v ktorom má žalovaný postavenie úpadcu. Ďalšiemu postupu okresného súdu v označenom konaní bráni v súčasnom období zákonná prekážka. Prípadný výrok ústavného súdu prikazujúci okresnému súdu postupovať v posudzovanom konaní bez prieťahov, by bol preto neadekvátny súčasnému stavu uvedeného konania, a taktiež nevykonateľný. Na druhej strane aj po prípadnom odpadnutí zákonnej prekážky spočívajúcej v prebiehajúcom konkurznom konaní by bol okresný súd viazaný ústavnou povinnosťou vyplývajúcou priamo z čl. 48 ods. 2 ústavy postupovať v danej veci bez zbytočných prieťahov. Ústavný súd preto sťažnosti v tejto časti nevyhovel (bod 4 výroku nálezu).

4. Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal o priznanie finančného zadost'učinenia vo výške 500 000 Sk z dôvodu nemajetkovej ujmy spočívajúcej v pretrvávajúcom stave právnej neistoty, ktorému je vystavený vo vzťahu k existencii jeho pracovného pomeru a nárokom z neho vyplývajúcim, keďže aj ďalšie konanie vedené na okresnom súde sp. zn. 14 C 134/95, v ktorom uplatnil právo na náhradu mzdy z neplatného skončenia pracovného pomeru, bolo uznesením okresného súdu z 12. júna 1995 prerušené. Okresný súd svojím nekonaním podľa sťažovateľa výrazným spôsobom zasiahol do jeho dôstojnosti a súkromného života.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Pretože porušenie základných práv sťažovateľa, ktoré ústavný súd zistil, nemožno napraviť obnovením stavu pred ich porušením a výrok ústavného súdu deklarujúci toto porušenie nepovažoval ústavný súd za dostatočnú a účinnú nápravu, priznal sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie (bod 2 výroku nálezu).

Ústavný súd považoval v tomto prípade za primerané priznať sťažovateľovi sumu 80 000 Sk. Táto suma zohľadňuje podľa jeho názoru nemajetkovú ujmu sťažovateľa, spočívajúcu v pocitoch právnej neistoty a straty dôvery v efektívne poskytnutie súdnej ochrany v predmetnej veci. Vo zvyšnej časti ústavný súd návrhu na finančné zadosťučinenie nevyhovel (bod 4 výroku nálezu). Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd prihliadal na okolnosti uvedeného prípadu, najmä na dĺžku a charakter zbytočných prietáhov spôsobených okresným súdom, ako aj na závažnosť predmetu konania (v tomto smere však ústavný súd v rámci posúdenia intenzity nemajetkovej ujmy spôsobenej sťažovateľovi zohľadnil konkrétne okolnosti prípadu týkajúce sa aj jeho osobných pomerov prihliadajúc na vyjadrenie sťažovateľa na pojednávaní v uvedenej právnej veci konanom 11. júna 2001, v ktorom na otázku predsedníčky senátu ohľadne možnosti zmierneho ukončenia sporu dohodou uviedol: „... z hľadiska morálneho je pre mňa akceptovateľné uzatvorenie mimosúdnej dohody, v ktorej by bývalý zamestnávateľ uznal neplatnosť okamž. zruš. prac pomeru zo dňa 19. 2. 1992 pričom toto uznanie považujem z hľadiska morálneho za dostačujúce pre mňa. Návrh vedený pod sp. zn. 14 C 134/95, v ktorom som uplatnil právo na náhradu mzdy a ktoré bolo uznesením súdu zo dňa 12. 6. 1995 prerušené, by som v prípade uzatvorenia mimosúdnej dohody v otázke určenia neplatnosti rozv. prac. pomeru zbral späť t. z. neuplatňoval by som žiadne finančné nároky z titulu neplatného rozv. prac. pomeru.“.

5. Sťažovateľ prostredníctvom svojej právnej zástupkyne žiadal priznať proti okresnému súdu náhradu trov konania pred ústavným súdom vo výške 18 426 Sk. Právna zástupkyňa sťažovateľa uplatnila trovy právneho zastúpenia podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška č. 163/2002 Z. z.“) za štyri úkony právnych služieb (prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom – 1. júla

2003, písomné podanie ústavnému súdu - 23. januára 2004, ďalšia porada s klientom - 24. marca 2004 a písomné podanie ústavnému súdu - 25. marca 2004).

Ústavný súd pri rozhodovaní o požadovanej náhrade trov vychádzal z ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z ustanovení § 1 ods. 3, § 13 ods. 8 prvej vety, § 16 ods. 1 písm. a) a c), § 19 ods. 3 a § 25 vyhlášky č. 163/2002 Z. z.

Predmetom konania pred ústavným súdom o sťažnosti v zmysle čl. 127 ústavy je ochrana základných ľudských práv a slobôd. Predmet tohto konania je v zásade nevyjadriteľný v peniazoch a je nezameniteľný s primeraným finančným zadosťučinením, ktoré predstavuje náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch, alebo s hodnotou predmetu sporu, o ktorom sa koná pred všeobecným súdom (III. ÚS 34/03, I. ÚS 129/03).

Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2003 v konaní pred ústavným súdom predstavuje 4 270 Sk a hodnota režijného paušálu 128 Sk. Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2004 v konaní pred ústavným súdom predstavuje 4 534 Sk a hodnota režijného paušálu 136 Sk. Ústavný súd považoval za odôvodnené priznať náhradu trov právneho zastúpenia za dva úkony právnych služieb (prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom – 1. júla 2003, písomné podanie ústavnému súdu - 23. januára 2004), uskutočnenie ďalšej porady s klientom 24. marca 2004 nebolo ústavnému súdu žiadnym spôsobom preukázané a písomné podanie ústavnému súdu z 25. marca 2004 sa netýkalo „vecí samej“ ako to vyžaduje § 16 ods. 1 písm. c) vyhlášky č. 163/2002 Z. z. V súlade s ustanovením § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde preto priznal náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 9 074 Sk (bod 3 výroku tohto nálezu). Vo zvyšnej časti návrhu na náhradu trov konania nevyhovelo (bod 4 výroku tohto nálezu).

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. júna 2004